

Vietnamese Mental Health Services

Serving the mental health needs & promoting wellbeing of people from Vietnam

Hội Tâm Thân Việt Nam

越南心理保健服務

Bệnh Lẩn

癡呆症

Dementia

Bác sĩ Nguyễn Xuân Cẩm biên soạn

中文編譯：謝延績 O.B.E.

Lời xin phép trước

Kính gửi Quý Báo, Tạp chí, Tác giả cùng những công trình nghiên cứu Việt Anh Pháp và Hoa ngữ có bài được trích đăng. Chúng tôi mạn phép trích đăng hoặc dịch những bài có giá trị y tế cao nhằm phục vụ đồng hương Việt nam tại VQA trong chiều hướng thông tin giáo dục và quảng bá tin tức không vụ lợi.

Advanced permission Request

We would like to ask in advance permission of Newspapers, magazines and researchers that have valuable articles or studies published in this booklet. Our aim is to serve the Vietnamese Communities in the UK in terms of publicity, health education, and dissemination of information without making profits.

預先徵求許可

謹向報紙、雜誌社和各位研究學者，預先徵求許可轉譯具有價值的報導和研究論文，刊印予本小冊子。其目的是非牟利性，而是為來自越南難民社區提供服務、推廣健康教育和保健知識傳播。

Định nghĩa

Bệnh lẩn là một loại bệnh tâm thần gây ra sự suy thoái về trí thức và luôn cả cá tính và sự cảm xúc cũng bị ảnh hưởng. Tùy theo nguyên do và lứa tuổi của bệnh xảy ra, nhưng thường là ở tuổi từ 65 trở lên.

Các loại bệnh lẩn và nguyên do

Có nhiều loại bệnh lẩn, nhưng bệnh Alzheimer (tên một bác sĩ người Đức đã mô tả loại bệnh này năm 1907) và loại do các mạch máu não bị tắc nghẽn chiếm đa số.

- Bệnh Alzheimer (từ 50% - 60% của tổng số bệnh lẩn). Hiện nay chưa rõ nguyên do. Về bệnh lý cơ thể thì não bị teo lại, vỏ não mỏng đi, não thất (brain ventricle) phình rộng ra, tế bào não có những mảng do chất tinh bột amyloid đóng lại, các tế bào xoắn lại với nhau và không tiết ra đủ chất hóa học acetylcholine để truyền đi các tính hiệu.
- Bệnh lẩn do mạch máu não bị tắc nghẽn từng phần (15-30%), nên bệnh xảy ra từ từ, mỗi ngày một thêm lên. Nguyên do là vì mạch máu bị xơ cứng, có lớp mỡ đóng bên trong, hoặc do máu đông cục từ nơi khác chạy đến, ví dụ từ van tim bị bệnh. Bệnh tắc nghẽn mạch máu thường xảy đến đối với những người bị cao huyết áp không được chữa trị đúng mức, hoặc những người bị bệnh tim mạch.

Các loại bệnh khác chiếm từ 5% đến 10% tổng số bệnh lẩn:

- Bệnh Creutzfeldt-Jacob (CJD), vì có liên hệ đến bệnh bò điên (mad cow disease). Bệnh do ăn phải thịt bò bị bệnh, hoặc dùng những gì từ cơ thể của những người bệnh như giác mạc, tuyến yên (để lấy hormon tăng trưởng tiêm cho những trẻ bị chứng nhỏ con).

- Bệnh AIDS do siêu vi khuẩn HIV gây ra, làm cho cơ thể mất sức đề kháng.
- Bệnh Parkinson: có thể bị lẫn sau một thời gian bị bệnh này.
- Bệnh Huntington, do di truyền, xảy ra ở lứa tuổi 40.
- Bệnh Pick, khác với bệnh Alzheimer ở chỗ phần não bị hư hại tại vùng trán và thái dương.
- Một số bệnh khác có thể chữa trị được nếu được định bệnh sớm như chấn thương sọ não, viêm não vì siêu vi khuẩn, tim la (giang mai) não, bướu não, nghiện rượu nặng, suy tuyến giáp trạng, cơ thể thiếu một số sinh tố (Vitamin) đặc biệt v.v.

Triệu chứng

Trí nhớ: dấu hiệu đầu tiên của bệnh lẫn là trí nhớ suy kém, nhất là đối với các sự việc mới xảy ra: bệnh nhân dễ quên các đồ vật thường dùng, bỏ các buổi hẹn quan trọng, mới ăn uống rồi nhưng lại quên đòi ăn uống nữa v.v. Dần dần, bệnh nhân quên luôn các chuyện xưa cũ và cuối cùng không còn nhớ nơi mình đang ở, nhớ ngày giờ, nhớ các người thân và có thể quên ngay cả tên tuổi của mình!

Không biết nhà tôi ở số mấy

- Óc phán đoán, suy luận: Mới đầu, óc phán đoán suy luận tương đối còn sáng suốt, bệnh nhân có thể tự túc cuộc sống hoặc làm các công việc thường nhật không đòi hỏi

nhiều về lý trí. Dần dần, họ không còn tự kiểm soát được nữa và có hành động do bản năng sai khiến, trái với đạo đức và luật pháp như ăn cắp, cởi quần áo giữa chỗ đông người, sờ mó con nít v.v.

- Cảm xúc: thay đổi hoàn toàn, khi thì vui thái quá đến độ ngu xuẩn, không hợp lúc, lúc lại tỏ ra buồn bực, xuống tinh thần vô duyên cớ; họ cũng dễ cau có giận dữ, hành hung gây gổ với người khác. Cuối cùng, bệnh nhân mất cảm xúc hoàn toàn đối với những việc xảy ra quanh mình.
- Hoang tưởng, ảo giác (Delusion, hallucination): Bệnh nhân thường có ý tưởng sai lầm là người khác đến trộm đồ nhà mình, hoặc lên đến nhà mình để có những hành vi mờ ám; hoặc có những ảo giác về nghe tiếng nói trong tai, hoặc thấy những hình ảnh ghê rợn.
- Các sinh hoạt hàng ngày: Bệnh nhân ít ngủ, và thường ngủ ban ngày nhiều hơn; ban đêm, họ cảm thấy bồn chồn trong người, trở nên lú lẫn hơn nên có thể thoát ra khỏi nhà đi lang thang ngoài đường. Cách ăn mặc rất cầu thả, vệ sinh cá nhân không được chăm sóc, mất đi sự kiểm soát về đại tiểu tiện nên có thể phóng uế, đái trong quần hay ra ngoài nhà. Dần dần, họ không còn tập trung tư tưởng được nữa, nói năng lộn xộn không đầu không đuôi, và cuối cùng dùng những tiếng nói chẳng ai hiểu được.

Điều trị

Ngoại trừ một số bệnh có nguyên do rõ rệt như tim la não, bướu não, suy tuyến giáp trạng, cơ thể, thiếu một số sinh tố đặc biệt thì bệnh lẫn nói chung chưa có thuốc để trị dứt căn. Các thứ thuốc mới như Tacrine, Aricept, Exolone chỉ có tác dụng từ 30% đến 50% bệnh nhân, làm chậm đi sự phát triển của bệnh.

Khi được nhập viện, bác sĩ sẽ tiến hành một số thử nghiệm qua việc lấy máu, chụp X quang, đo não điện đồ, scan sọ não, thử nước tiểu sống v.v.

Khi đã được định bệnh rồi, bệnh nhân sẽ có một chương trình chăm sóc gồm việc yểm trợ sức khỏe thể chất, yểm trợ tinh thần cho họ và cho người chăm sóc họ, chương trình phục hồi qua việc tạo các công tác và sinh hoạt cho bệnh nhân (occupational therapy), hoặc hướng dẫn họ tham gia các Trung Tâm Ban Ngày (Day Centre).

Gia đình đóng một vai trò quan trọng trong việc chăm sóc và giúp đỡ bệnh nhân. Tất nhiên những chuyện đáng buồn chắc chắn sẽ xảy ra như bực tức rồi la mắng, dẫn vật bệnh nhân, bỏ bê không cho ăn uống đầy đủ, lơ là vấn đề vệ sinh cho họ v.v.

*Sự quan tâm và
hỗ trợ của thân
nhân*

Trong những lúc gặp khó khăn khủng hoảng như vậy, thiết nghĩ chúng ta nên tạm thời giao phó việc chăm sóc người bệnh cho người khác trong gia đình, hoặc tạm gửi họ vào một cơ quan chăm sóc để nghỉ dưỡng sức một thời gian.

定義

癡呆是一種精神疾病，導致智力減退，甚至個人性格和情緒也受到影響。隨着病發年齡和疾病的原因，但通常在65歲及以上。

癡呆類型和原因

有許多癡呆類型疾病，但是阿爾茨海默氏症 Alzheimer（在1907年德國醫生描述這種疾病而命名）和腦血管阻塞佔多數。

- 阿爾茨海默氏病（佔癡呆患者總數的 50%-60%）。到目前為止形成疾病的原因還不清楚。在身體病理上，腦萎縮、腦殼變薄、腦室（brain ventricle）變寬、腦細胞有澱粉樣蛋白質形成、腦細胞內神經纖維纏結、細胞間信號傳遞化學質（乙酰膽鹼 - acetylcholine）受到干擾甚至中斷，不能有效傳遞信號。
- 由腦血管部分受阻塞（佔癡呆患者總數的15-30%），疾病慢慢地發生，與日俱增。其原因是因為血管硬化，內層有脂肪聚積，或由血凝塊阻塞，例如因心臟瓣膜疾病。血管阻塞性疾病通常發生於患血壓高而沒有妥善處理者或患心臟疾病的人。

其他疾病的佔癡呆患者總數的5%至10%：

- 庫賈氏症 (Creutzfeldt-Jacob disease, CJD) ， 瘋牛病 (mad cow disease) ， 因食用染病的牛肉， 或用染病人的身體器官移植如眼角膜、 垂體 (為患畸形小頭兒童注射生長激素) 。
- 由人體免疫缺損病毒引起的愛滋病， 使身體失去免疫抵抗力。
- 帕金森氏病 (Parkinson)： 患此症一段時間後可能引至癡呆。
- 在40歲發生亨廷頓遺傳性疾病 (Huntington) 。
- 匹克病 (Pick's disease) ， 與阿爾茨海默氏病不同是大腦額葉和顳葉萎縮。
- 有些疾病是可以治愈的， 如果獲得早期診斷例如腦損傷、 腦炎病毒、 腦膜血性梅毒、 腦腫瘤、 甲狀腺功能不全、 身體缺乏某些特別維生素 (vitamine) 等等。

病徵

記憶： 癡呆的第一個跡象是記憶衰退， 特別是對新的發生事件： 患者忘記平常使用的物件放在什麼地方、 忘記重要的約會、 剛飲食過又再要飲食等

我位那一家

等，逐漸患者忘掉以往的事，最後忘記自己住在那裡、時間和日期、自己的親人、甚至自己的名字和年齡！

- 判斷、推理：起初，判斷、推理也比較清晰，病人可自我生活或做些日常不需要很多智力的工作。逐漸患者不能控制和決定自己的行為，做出違背道德和法律的事情，如盜竊、在多人的地方脫衣、撫摸孩子等等。
- 情緒：徹底的改變，有時過於快樂甚至愚蠢，不適合時間地點，有時無理地悲傷、鬱悶。患者容易暴躁、憤怒，與他人爭吵。最後，他周圍發生的事情完全喪失感覺。
- 妄想、幻覺（Delusion, hallucination）：患者往往有一個錯誤的觀念認為有人來偷竊，或來家裡做出曖昧的行為，或有聽幻覺有人在耳邊說話，或看到恐怖的畫面。
- 日常生活：患者常晚上失眠，多在白天睡覺，晚上他們感到焦慮，變得迷惑不清，外出漫步街頭。穿戴草率、不顧個人衛生、大小便失控。漸漸地，他們思想不能集中，說話雜亂沒頭沒尾，最後說些沒人能理解的話。

治療

除了一些疾病所引起的癡呆是可以治療的，例如腦膜血性梅毒、腦腫瘤、甲狀腺功能不全、身體缺乏某些特別維生素等，目前還未能找到根治原發的退化性癡呆症。一些新的藥如 Tacrine, Aricept, Exolone 對患者只有30% - 50%的作用，可減慢病情的惡化。

入院治療時，醫生會進行驗血、X光片、測量腦電圖、腦掃描、脊髓檢驗等。

當獲得明確診斷後，病人護理計劃包括身體健康，為他們提供精神支持和照顧他們的人士，職業治療康復計劃（occupational therapy）為患者創建工作和活動，或鼓勵他們參加的日間中心（Day Centre）的活動。

家庭的關懷和幫助對患者起着重要的作用。當然傷心的事情難免會發生，如生氣然後大叫、忽視病人飲食、衛生等等。

在這種危困麻煩的時候，我們應該暫時委託其他家庭成員護理患者，或將他們送到一個臨時機構護理，使照顧者有時間休息和恢復體力。

This booklet is published with the support of:

The City Bridge Trust

City & Hackney NHS

Serving the mental health needs promoting wellbeing of people from Vietnam

Hội Tâm Thần Việt Nam 越南心理保健服務

25 Fair Street, London SE1 2XF

Phone: 020 7234 0601 Fax 020 7407 7500

Email: info@vmhs.org.uk Website: www.vmhs.org.uk

Charity Registration No. 1001991 — Company Registration No. 2572955